

Uništavao je opasni otpad, a u oskudnoj dokolici, u pedeset i prvoj, slušao radio-program na srpskom.

Ufamiliji sam jedino ja imao ozbiljan izraz lica kad bi ujak predstavljao neki plan. Zato me odabrao za ortaka. Ali svi njegovi planovi - počev od onog o uvozu fosforescentnih šahovskih tabli ("za restrikcije") - ostali su neostvareni, i nije bilo razloga za veru da će sa poslednjim biti drukčije.

Sad se nije radilo o biznisu, već o pitanju srca: bio mi je obećao kameru za računar pred čiji objektiv ću dovoditi žene među kojima će on - sedeći pred drugom takvom kamerom u svom domu u Atlantik Sitiju - izabrati novu suprugu.

Medutim, kamera je stigla. Iznenadenje ovim ustupilo je mesto besu kada sam čuo koliko treba platiti carinu. Pred ljudima u uniformi ne ispoljavam osećanja, pa sam - rekavši cariniku da ću opet doći - požurio u najbliži bistro. Pijući blag čaj, dodoh na sledeću ideju: umesto da prekorevam ujaka što mi nije najavio trošak za preuzimanje kamere, lažiraću konkurs za njegovu nevestu, uz saradnju prijateljica. One će najpre treptati i pućiti usne, uvijaće pramenove oko prstiju, da bi - kad se ujak odveć zagreje za njih - pobrojale neuklonjive smetnje braku; sam ću ih prethodno izmisliti. Nakon tri-četiri takve seanse, i ja ću sesti pred kameru, reći ujaku da sam dao sve od sebe i pustiti iz grla neki patriotski povik, a potom kameru preprodati. Kad pokrijem troškove carine, ostaće mi novca za mesec dana.

Ako se pak neka od prijateljica iskreno zainteresuje za ujaka - molim lepo, nek mu pripadne: američka depresija katoričnija je od srpske.

Na dan instalacije kamere, posla koji je lako obavio moj drugar, ujak me pozvao telefonom. On će platiti carinu, rekao je i upitao: "Gde su?"

Tek pošto shvatih da me ova ponuda obavezuje da svoj zadatak ispunim ne po prvobitnom planu, nego pošteno, izgovorih: "Ko?"

"Kandidatkinje."

Pozvao sam ga na strpljenje i prekinuo vezu, a onda mi drugar, koji beše čuo moj razgovor, kaza da slušam. Zna ženu koja ispunjava ujakove uslove: bar deset godina mlađu od ovog, neobrazovanu i lepog tela. Lice, napominjao je ujak, nije važno.

"Nekadašnja švesterkina cimerka", reče moj drugar. "Dejana."

Moj prijatelj ju je pozvao sutra, ja dan kasnije. Volela bi, reče, da priča sa mnom pre nego što dođe *na slikanje*.

Do kuće sa uvelim vrtom, u kojoj je živela, došao sam prve subote. Da bih otvorio kapiju, morao sam da se lako povišem. Načinih par koraka prema kući i kapija još jednom škripnu. Visoka crnka upitno izgovori moje ime. Potvrđih identitet i ona se umorno osmehnu. Izgledala je prestaro za trideset sedam godina, koliko mi je drugar rekao da ima.

Kada smo stupili u kuću, neki stariji, neočešljani čovek - reći će mi: "Dejanin otac" - ustao je sa stolice. Iz hodnika u koji mu je kći bila otišla ću se pad jedne pa druge cipele. Seo sam na đavoljom kožom presvućeni krevet s ulubljenjem na sredini i ona se vratila u sobu. Njen otac - na koga je podsećala samo po bledilu - zaverenički me pogleda i iznese dve čašice i flašu sa konjakom na sto. Rekoh: "Ne pijem", a on ipak nasu piće i meni. Zatim pritisnu prekidač ispod slike vodopada na zidu: slika zasvetle i voda zatrepere. "Kineska izrada", reče i ja mu videh slušni aparat u uvu. Dejana upita oca je li jeo, a on odgovori odrečno.

Poveo sam razgovor sa njom: više nije radila u građevinskom preduzeću; sada je prodavala američke preparate za domaćinstvo.

Prvu pauzu u razgovoru koja mi se učinila predugom iskoristih za otvaranje koverta s fotografijama ujaka. "To je on", rekoh dajući joj tanak štos slika, koje ona prihvati oprezno, kao vruć krompir.

"Plave oči", reče gledajući u sliku. Premestila je na dno štos a i otkrila drugu.

"To je u Njujorku snimljeno, za Božić", rekoh. Snimak je prikazivao ujaka u beloj kapi s naušnicama.

"Njujork... Pa, mogu ti reći - nije ružan." Ne htjedoh da pitam misli li na ujaka ili grad.

Malo kasnije sam ustao; Dejanin otac isključio sliku vodopada, a ona mi otključa vrata.

Došla je kod mene na dogovoreni dan. Obrisah prašinu sa stolice i ona - kad na nju sede - počeo da maže usne. Stavio sam vodu za kafu i uključio računar. Pudrijera pri zatvaranju škljocnu i more elektronskih iskri na monitoru pretvori se u sliku čoveka u srpskoj narodnoj nošnji. Primakao je stolicu kameri (glava mu se uveća za trećinu) i ja na njegovom vratu uočih tamnu prugu.

Otkako je nekom vojniku skliznula ruka dok je brijao ujaka u JNA, ovome na vratu raste brada u širini žileta.

"Zdravo, ujače."

"Pomoz bog. Zašto su *kretanja* iseckana?"

Rekoh da je to zbog loših telefonskih veza, a zatim zamenih mesta s Dejanom. Ona pozdravi ujaka, a on ispusti ravno a otegnuto "o" - glas uobličien meni nerazgovetnim osećanjem.

"Jesu li boje verne? *Shirt* ti je zelen?"

Pogledala je ka meni.

"Dejanina košulja je plava", rekoh, i tako ujak prvi put ču ime svoje moguće žene. "Svetloplava", rekla je ona.

"A oči?"

Nagnuo sam se ka njenom licu. "Zelene", preduhitri me ona.

"Sada vas ostavljam same", rekao sam i - postavivši glavu iza glave svoje gošće - namignuo kameri. Potom sam se uspravio i upitao Dejanu kakvu kafu pije. "Slađu", glasio je odgovor. Izlazeći iz sobe, čuh kako ujak, sa prizvukom negodovanja, ponavlja tu reč. "Šećer *zubima* nije dobar."

Voda za kafu beše isparila. Sipah novu vodu u džezvu.

"Prodajem *američku* zubnu pastu", čulo se iz sobe sa računarnom. "Koju?"

Rekla je koju. Ujak je koristio drugu marku.

Isključio sam šporet i - odnevši Dejanu šolju kafe - podsetio ujaka na bombone s mlekom; uvek ih je nosio sa sobom. Jednom je čak pisao proizvođaču: *Proizvod vam je odličan, ali zašto je ime na ambalaži napisano latinicom?*

Te bombone priznaje kao svoju slabost. Ali da ne pazi na zube, nijedan *employer* ga ne bi hteo. "A ovako..." Pokazao nam je vilice i - na engleskom - nabrojao materije na čijem uništavanju radi.

Dejana me tužno gledala. Želeo sam da kažem: Nedostaje mu žena; Pančevački rit; bicikl. Umesto toga, prevedoh njegove reči.

“Zar nisi reko”, obratio se meni, “da ćeš da nas ostaviš same?”

Poklonio sam se i izašao.

“Šta kažu statistike, koliko slatkiša Srbin pojede godišnje?”

Pauza.

“Za Amerikanca se zna. *Na svaku godinu* izlaze izveštaji.”

Pauza, veća od prethodne. “Srbin u proseku jede sve manje”, viknuh. “Pogotovu slatkiše, čiji glavni konzumenti su deca. Prirodni priraštaj vrtoglavo opada. Predlažem veseliju temu.”

“Koliko *inhabitanata* ima Srbija?”

Pauza.

Hodao sam ukруг po kuhinji. “Na to pitanje, ujače, nema odgovora. Srbija se neprestano smanjuje i ljudski živalj se odliva iz nje. Napomenuh i da nemam više od pola sata na internetu; zašto to vreme trači na statistiku?”

“Tako je. Mogo bi da kažeš nešto o sebi.”

“Nešto o meni...” Zastah i zavirih u sobu, a ujak nakrivi šajkaču. “Atlantik Siti nosi ime po okeanu. Lep je... kako se to kaže... *surrounding*.”

“Okruženje”, kazah Dejani.

“Okruženje”, otegnu on sa smeškom; naslađivao se tom rečju. “Al *galebi* mnogo prljaju... mnogo. Ja mnogo i odgovorno radim. Šta još da kažem? Iako sam ovde - sa Srbijom sam. Sad, kad imam PC, biće još lakše. Uzeo sam ga *na otplaćenje*.” Dejana se promeškola na stolici. “*Atlanski* okean sa morima okolo njega ima površinu od sto šest *point* dva miliona kvadratnih *kilometra*.”

“Opet ti s brojevima. A nisi ni ime rekao.”

“Ujače, ujače”, rekoh da podržim oštrinu s kojom je Dejana sad govorila.

“Ti si opet tu?” kaza on meni, pa zaviri u svoj monitor, a ja zakoračih unazad. “Radoljub”, reče.

Zna; htela je samo da čuje kako ujak izgovara svoje ime.

“Onaj koji voli da radi’.”

“I šta još voli?”

“Volim radio”, reče. Čutao je par trenutaka, a onda se osmehnuo: “Volim sve što voli zdrav muškarac.”

“Zdravlje pozdravljam”, reče Dejana, “ali - ako već ne pitaš kako sam - bolje je da pričaš o radiju.”

“Allright. Sada imam novu antenu. Četreds dolara. Dok sam imo staru, na krovu, loše sam hvatao ‘Četri ocila’. *Galebi* su ometali... ometali su...”

“Prijem”, viknuh izdišući na usta.

“Da. *Boravili* su na anteni.”

“Ti me stvarno ne upita kako sam.”

“Htela si da pričam o radiju.” Opet pauza. Onda ujak reče: “Kako si?”

Zastah na obodu svoga kuhinjskog kruga: stanom je vladala tišina. Pazeći da je ne narušim, udoh u sobu. Ali, pod mojom nogom škripnu parket i Dejana se osvrnu; najpre beše stisnu-

la usne, a onda prasnula u promukli smeh. U razmacima od po koji sekund, ujak nekoliko puta, zbunjeno, izgovori: "da". Potom smo on i ja, zabrinuto se gledajući, razmenili još po par rečenica. Onda sam se isključio iz mreže. I računar sam isključio.

Dejana je sada zurila u presvlaku kauča.

"Sam živiš?" reče. Odgovorio sam potvrdno.

"Ovom stanu treba čišćenje."

Zatim je otišla u kupatilo. Prošlo je pet minuta. Deset. Setih se da je bila neraspoložena još pri ulasku u stan.

U Srbiji se i džoging često završi suicidom. Ne brijem se, u kući ne držim žilete, ali iza klozetske šolje stoji boca sa litrom sone kiseline... Pošao sam ka kupatilu, odakle Dejana utom izađe.

Da se ne bejah uplašio za nju, ne bih joj ispunio želju da ujak opet vidi tog dana. Dejana je bila inteligentnija no što ju je moj prijatelj predstavio, i zacelo je mogla pretpostaviti da je ujak, koji je svet poimao samo posredstvom brojki, gledajući je nagađao broj njenih kilograma, veličinu grudnjaka koji nosi, broj muškaraca sa kojima je bila. I sâm sam - ne jednom u toku njihovog razgovora - pozeleo da ga opusujem. Ali sad, kada su se izgledi da je ujak oženi pokazali nevelikim, i kada je bilo lako zamisliti ga zauvek samog - dvanaest sati dnevno u zaštitnom odelu, a drugih dvanaest u pidžami (osim nedeljom, kada oblači nošnju) - kazna mi se činila izlišnom.

Telefonirao sam mu i, sa osećanjem krivice za ono što sam mislio da će se ubrzo desiti, zamolio ga da se ponovo uključi u mrežu.

Čulo se spuštanje šolje kafe na tanjirić, biranje broja servera, tramvaji. Kad se ujak vratio na monitor, sve što je imao od nošnje beše šajkača; sada je bio u pidžami.

"Slušaj", rekla je. "Vidim da te ništa o meni ne zanima. Zato ću ti ispričati *sve*."

Reče da mnogo radi. Skuplja recepte za jela sa puževima, za slučaj da sasvim nestane hrane. Vrt pred kućom njenog matrog - u kojoj ponovo stanuje - pun je puževa u jesen. Matro ne voli da jede: hrana otrežnjuje, a konjak je skup. Kalup za njegovu smrt već postoji - rupa u njegovom krevetu.

U detinjstvu zemlja beše plodnija. U vrtu je bujao kupus. Imala je ploče s pop-pesmama o kiši. Kada bi vreme bilo lepo, iz-

lagala je šake suncu i videla da su prsti prozirni. Bila je mala a grad je rastao. "Kranovi u suton i kranovi u zoru". Da bi prestala da se boji, trudila se da ih nadrase. "Zato sam krupna." Mislila je da, kad igra kolo, zemlja prenosi ritam njenih nogu na suprotnu stranu sveta. Na dan kada je njen folklorni ansambl pobedio u Sloveniji, dobila je prvu menstruaciju.

Okrenula se prema meni: "Ja sve otvoreno govorim", reče. "Ne zameri mi." Izrazio sam odobravanje i ona nastavi da priča.

Boje pionirske marame su se slagale s bojom ruku sa opekotinama u kabinetu za prvu pomoć i sa kamenom sideritom u kabinetu za hemiju. Svet je obećavao "prosto količinom predmeta". Šta, pitala je tad samu sebe, a sada, u odgovor, tromo slegnula ramenima.

Kada je dobila menstruaciju, njene vršnjakinje - koje su još imale da čekaju na to - rekle su joj da sad može voditi ljubav.

Desna ujakova obrva se namršti, leva polovina usta izvi u osmeh.

"Kuda da je vodim? Na sever? Na jug?" pitala je svoje drugarice.

Smisla za humor nema; imala ga je njena majka. Kad je muž prestao da je dotiče ("osim subotom, kad joj je prao leđa"), majka joj je - tako da on čuje - rekla da je nije začeo otac, da je nađena u kupusu. On je na to otpevao pesmu što ga je (rekao je to Dejani na uvo, tako da ga žena ne čuje) podsećala na "osobu od pre mame". Potom joj je dao bombonu s mlekom.

"Baš sa mlekom?" reče ujak.

"Baš."

A onda je našla čoveka: plavih očiju i s kožnim prslukom. Čamcu je nadenuo njeno ime. Imao je isti izraz lica u redu za uplatu u pošti i u redu za naforu u crkvi.

Zbog čega je nafora kockasta, pitala je svog čoveka, kada ona boga zamišlja okruglog, kao kupus. (Ako joj Bog prašta to poređenje, neka oprostimo i ujak i ja.) Čovek ju je, ne odgovorivši, počeo tući.

Bila mu je zahvalna za to! Udarci su je vraćali u vreme kada još beše sitna, kad još ne beše videla kranove, kada je telo - neuplašenu - još uvek ne beše nadraslo.

Mogla je razumeti svog čoveka, a nije htela - htela je da uz njega *prione*, tako čvrsto da joj bude nemoguće da ga vidi. "Šta imam od pogleda? Mogu opisati šaru na toj pidžami", reče ujak, "ali - koliko kilometara nas deli?"

"Deli nas tačno -"

Brzo je podigla šaku uvis: "Ni slučajno nemoj to da kažeš." Ujak je zatvorio usta.

Onda je čovek otišao iz grada da oslikava gastarbajterske kuće. "Imao je smisla za boje." Noge su mu tad već bile otekle, a beonjače žute. Slikao je otvoren prostor - livade, potociće, stada - a ona i dalje sanjala o kabastim predmetima, predmetima koje ne kupuje, jer stalno očekuje preseljenje: velikog dečijeg medveda, gramofon, fikus.

Čovek se nikada nije vratio. Uzela je bolovanje u firmi i poceo dan zurila u vodopad sa očeve kineske slike. Misli da će poludeti ako čuje da u Kini nema te vode, da ju je umetnik izmislio. "Ali gde sam - u tom slučaju - mogla da **prijavim** ludilo? Na kom šalteru?"

Posle par godina je, u šetnji, videla onaj čamac. Njena kolegica i ona nosile su po vreću mesa, Sunce nije izlazilo ni zalazilo, na vreći behu tamnoružičaste kapi, a galebovi nisu leteli, već se gegali kopnom.

"Galebovi u Beogradu?"

"Rečni, ujače."

Na čamcu je sad bilo drugo ime; na mestu slova "D" stajalo je "A", na mestu "A" - "NJ".

Vratila se kući, iznela kutiju sa dokumentima na sto, i iz svakog - naglas, plačući - pročitala svoje ime.

Sve potonje muškarce bog joj je slao samo radi poređenja sa tim nestalim, plavih očiju. Jedan od tih drugih ju je oplodio. Kroz prozor klinike gde je pobacila dete, gledala je kako metalna kugla ruši kuću. Ubuduće će oblik lopte da predstavljaju kugle za rušenje, ne više glavice kupusa, pomislila je i - ne zna ni sama zašto - dobila želju da bude zla. Da zlo čini popularnim sve dok ne postane dosadno, kao što su one ploče sa pesmama o kiši - nekad hitovi - sve do jedne postale takve.

Obula je nove cipele i krenula među ljude. Na putu je opet videla kuglu. Treću. Četvrtu. Potrčala je i slomila štiklu.

Dobro pamti šta je tad osećala, ali ne bi da govori o tome, već o svom vidokrugu dok je sedela odranog kolena, na trotoaru: o bojama zidova ruševina, stabljikama štira i lobode, o oblacima lila boje. Kako dospeti među ljude bez jedne štikle, upitala se. (Do isteka termina na internetu - ispostaviće se - beše ostao još jedan minut.) Ustala je i, bosa, pošla natrag, a kugle za rušenje behu tihe nesrazmerno svojoj snazi.

Tada je prvi put pomislila: Nije otac gluv, nego svet pretih. I fetus koji je izbacila iz sebe (poput onoga u detinjstvu, u kabinetu za biologiju) držao je ručicu blizu usta, kao da je hteo reći: "Pst".

To je bilo sve. Dejana je oborila pogled i počela vrh nosa. **Moj** ujak se nakašljao i rekao: "**Intresantno**. Ne znam kako je na..." - prstom je opisao oblik monitora - "ali ja imam plave oči." Približio je oko kameri; ono posta neoštro i tamno. Zatim se uspravio na stolici.

"Plave, znam. A ja zelene", reče Dejana. "Ali, kakvu boju oči imaju oni 'na čije oči' svet ne stari?"

Tu repliku ujak nije mogao čuti: termin na internetu bio je istekao i nov kadar nije dolazio da smeni stari.

U stvarnosti, u Atlantik Sitiju, ujak je mogao ustati sa stolice i napustiti kuću; šetati obalom, prati noge u okeanu; mogao je plivati Atlantikom, mogao je preplivati ga - mi bismo ga i dalje videli kako sedi u pidžami i sa šajkačom.

U obrisu iza njegovog lika tek tada sam prepoznao frižider, a u tamnim mrljama na njemu - magnet za poruke.

Poruka nije bilo.

Dejana duboko uzdahnu, pa - bojom glasa svetlijom no do tad - reče:

"U životu nisam bila ovako *opširna*."

Klimnuo sam glavom. "Da stavim za još jednu kafu?"

Reče mi da ima još kafe, srknu i pogleda u prozor. "Imaš li neku krpu?"

Ponovio sam ime stvari za koju je pitala. "Bilo kakvu", reče i otvori tašnu pa iz nje izvadi flašu sa američkim sredstvom za čišćenje. Ja sam otišao da tražim krpu. Kada sam se vratio u sobu, Dejana već stajala na radnom stolu, ispred monitora sa ujakom.

Otvorila je flašu i nakvasila krpu, a zatim - pevajući - počela da pere moj prozor.